

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Коломийський навчально-науковий інститут

Кафедра філології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Складні випадки морфологічних явищ
у шкільному курсі української мови**

Освітня програма «Українська мова і література»

Перший (бакалаврський) освітній рівень

Спеціальність 014 Середня освіта

014.01 Українська мова і література

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “27” лютого 2023 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Складні випадки морфологічних явищ у шкільному курсі української мови
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Викладач (-і)	к.ф.н., доц. Русакова Ольга Валеріївна
Контактний телефон викладача	-
E-mail викладача	olga.rusakova@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	денна/заочна
Обсяг дисципліни	3 кредити, 90 год
Посилання на сайт дистанційного навчання	
Консультації	Консультації до самостійної роботи студентів проводяться на практичних заняттях (тривалість залежить від потреб студента, у межах робочого часу викладача)
2. Анотація до курсу	
<p>Курс «Складні випадки морфологічних явищ у шкільному курсі української мови» покликаний ознайомити студентів зі складними випадками функціонування морфологічних одиниць, що сприятиме досконалому оволодінню українською мовою, ефективному використанню отриманих знань у власному мовленні з метою забезпечення повноти комунікативного процесу, реалізації себе у професійній сфері.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета викладання навчальної дисципліни “Складні випадки морфологічних явищ у шкільному курсі української мови” – систематизувати, закріпити й удосконалити знання з морфології, проаналізувати найскладніші випадки вживання морфологічних одиниць та вивчення їх у шкільному курсі української мови. Завдання: актуалізувати знання з морфології, набуті на III курсі, та поглибити їх; визначати частини мови відповідно до традиційної граматики та нових тенденцій у сучасному українському мовознавстві; удосконалити вміння й навички аналізу частин мови на основі категорійного значення, граматичних та словотвірних ознак; формувати в студентів уміння співвідносити теоретичні знання з практичними потребами сучасної української школи.</p>	
4. Компетентності	
<p>ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, вироблення дослідницької стратегії й реалізації її у професійній діяльності.</p> <p>ЗК 4. Здатність бути креативним, застосовувати теоретичні знання в практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 5. Здатність вільно і грамотно, усно та письмово спілкуватися державною мовою, утверджувати національні гуманістичні ідеали, мовне й культурне багатство України.</p> <p>ЗК 8. Здатність планувати свій час, працювати автономно, самостійно.</p> <p>ЗК 9. Здатність працювати в колективі, мотивувати на досягнення мети, приймати раціональні рішення, створювати психологічно позитивний клімат, діяти на базі етичних принципів, готовність брати ініціативу на себе.</p> <p>ЗК 11. Здатність до побудови та реалізації власної траєкторії навчання упродовж життя (навчання та самоосвіта), коригування власної професійної діяльності в контексті основних професійних вимог до вчителя.</p> <p>ЗК 13. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК 14. Здатність володіти навичками ведення дискусії й наукової полеміки, написання аналітичних і публіцистичних текстів, дотримуватись норм правопису сучасної української мови.</p> <p>ЗК 15. Здатність поважати погляди представників інших культур, цінувати різноманіття та</p>	

мультикультурність, враховувати гендерний фактор.

5. Результати навчання

знання та розуміння предметної області й професійної діяльності вчителя; • здатність бути креативним, застосовувати теоретичні знання в практичних ситуаціях; • здатність вільно і грамотно, усно та письмово спілкуватися державною мовою, утверджувати національні гуманістичні ідеали, мовне й культурне багатство України; • дотримуватись норм правопису сучасної української мови; • здатність активно застосовувати професійно-профільні знання, уміння й навички з мовознавчих, літературознавчих, психолого-педагогічних дисциплін у загальноосвітніх навчальних закладах різних типів із використанням передових освітніх технологій; • здатність використовувати знання про мову як особливу знакову систему у професійній діяльності, її природу, функції, рівні; • здатність кваліфіковано аналізувати навчальні матеріали й добирати посібники й підручники, які найбільше відповідають цілям і умовам навчання; • здатність ефективно і компетентно брати участь у різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії, наукові публікації) в професійній сфері; • вільно спілкуватися з професійних питань державною мовою усно і письмово, використовувати її для організації ефективної комунікації та навчання; • знати норми української літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності; • організовувати процес свого навчання і самоосвіти (самостійної роботи); професійнометодичну та навчальну діяльність; • дотримуватись правил академічної доброчесності.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12 год
практичні заняття	18 год
самостійна робота	60 год

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
7	014 Середня освіта 014.01 Українська мова та література	4	вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Іменник. Категорії роду, числа та відмінка. Невідмінювані іменники. Словозміна. Перехідність у лексико-граматичних категоріях іменників. Субстантивація	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	Зі списку	Опрацюва ння лекції, рекомендо ваної літ- ри, виконання вправ 2 год; 2 год; 8 год	20	Згідно з розкладом
Тема 2. Прикметник. Ступені порівняння прикметників. Словозміна прикметників. Перехідність у	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	Зі списку	Опрацюва ння лекції, рекомендо ваної літ- ри, виконання	10	Згідно з розкладом

лексико-граматичних розрядах прикметників (присвійно-відносні, відносно-якісні, якісно-відносні). Ад'єктивація.			вправ 2 год; 2 год; 6 год		
Тема 3. Займенник. Специфіка категорій роду й числа займенників. Відмінювання займенників. Прономіналізація	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	Зі списку	Опрацювання лекції, рекомендованої літери, виконання вправ 2 год; 2 год; 6 год	10	Згідно з розкладом
Тема 4. Числівник Відмінювання числівників. Поєднання числівників з іменниками. Нумералізація	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	Зі списку	Опрацювання лекції, рекомендованої літери, виконання вправ 2 год; 2 год; 8 год	10	Згідно з розкладом
Тема 5. Дієслово. Грамматичні категорії дієслів. Дієслівні форми. Дієприкметник, дієприслівник. Синтаксичні функції. Транспозиційні особливості дієслівних форм	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	Зі списку	Опрацювання лекції, рекомендованої літери, виконання вправ 2 год; 4 год; 10 год	20	Згідно з розкладом
Тема 6. Прислівник. Ступені порівняння прислівників. Адвербіалізація	Практичне заняття; самостійна робота	Зі списку	Опрацювання лекції, рекомендованої літери, виконання вправ 2 год; 6 год	10	Згідно з розкладом
Тема 7. Службові частини мови. Проблема визначення	Лекція, практичне		Опрацювання лекції, рекомендо		

службових частин мови. Відіменникові та відприслівникові прийменники. Віддієслівні сполучники. Препозиціоналізація. Кон'юнкціоналізація. Відприслівникові частки. Партикуляція.	заняття, самостійна робота	Зі списку	ваної літери, виконання вправ 2 год; 2 год; 8 год	10	Згідно з розкладом
Тема 8. Вигук і звуконаслідувальні слова. Творення вигуків. Інтер'єктивація	практичне заняття; самостійна робота	Зі списку	Опрацювання лекції, рекомендованої літери, виконання вправ 2 год; 8 год	10	Згідно з розкладом
7. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання здійснюється за національною та ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи. (Див.: пункт 9.3. Види контролю Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»).				
Вимоги до письмової роботи	Упродовж курсу студент виконує завдання, які містять питання щодо понятійного апарату дисципліни та спрямовані на перевірку рівня практичних умінь і навичок студента.				
Семінарські заняття	Не передбачено				
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання практичних завдань та самостійної роботи (50 %)				
8. Політика курсу					
Курс передбачає різні форми та методи аудиторної та самостійної навчальної роботи. Неприпустимі плагіат та списування. Пропуски практичних занять відпрацьовуються шляхом індивідуальної бесіди з викладачем після опрацювання теоретичних положень теми та обов'язкового виконання вправ з посібника. Якщо студент пропустив (не відпрацював) більше 50% занять, він складає тести (Тести 1, Тести 2). Успішне складання тестів дозволяє студенту бути допущеним до складання заліку.					
9. Рекомендована література					
1. Арполенко Г. П., Городенська К. Г., Щербатюк Г. Х. Числівник української мови. Київ: Наукова думка, 1980. 242 с. 2. Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Граматика української мови. Морфологія. Київ: Либідь, 1993. 336 с. 3. Бойко В. М., Давиденко Л. Б. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: навчальний посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2014. 240 с. 4. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. Київ: Наукова думка, 1988. 256 с. 5. Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Грищенко А. П. Граматика української мови. Київ, 1982.					

208с.

6. Горпинич В. О. Морфологія української мови: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: ВЦ «Академія», 2004. 336 с.
7. Дудик П. С., Литовченко В. М. Сучасна українська мова: завдання і вправи: навчальний посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2009. 264 с.
8. Караман С. О., Караман О. В., Плющ М. Я. Сучасна українська літературна мова: навчальний посібник. Київ: Літера ЛТД, 2011. 560 с.
9. Матвіяс І. Г. Іменники в українській мові. Київ, 1974. 184 с.
10. Плющ М. Я. Граматика української мови: у 2 ч. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: підручник. Київ: Вища школа, 2005. Ч.1. 286 с.
11. Сучасна українська літературна мова. Вправи. Завдання. За творами Т. Г. Шевченка / за ред. Г. М. Вокальчук, В. М. Мойсієнка. Київ: ВЦ «Академія», 2016. 224 с.
12. Джочка І. Ф., Ципердюк О. Д. Сучасна українська літературна мова. Морфологія: Вступ. Іменні частини мови : збірник тестів. Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2019. 152 с.
13. Джочка І. Ф., Ципердюк О. Д. Сучасна українська літературна мова. Морфологія: Дієслово. Незмінні частини мови : збірник тестів. Івано-Франківськ : видавець Голіней О. М., 2016. 132 с.

Викладач _____ О. В. Русакова